Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

12. prosinca 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 79/7/EEZ – Jednako postupanje prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti – Članak 4. stavak 1. i članak 4. stavak 2. – Članak 7. stavak 1. – Izračun davanja – Direktiva 2006/54/EZ – Jednako postupanje prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada – Nacionalno zakonodavstvo kojim se pravo na dodatak na mirovinu priznaje ženama koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i koje primaju doprinosnu mirovinu zbog trajne invalidnosti – Nepriznavanje tog prava muškarcima koji se nalaze u istovjetnoj situaciji – Usporediva situacija – Izravna diskriminacija na temelju spola – Odstupanja – Nepostojanje”

U predmetu C-450/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Social nº 3 de Gerona (Radni sud br. 3 u Geroni, Španjolska), odlukom od 21. lipnja 2018., koju je Sud zaprimio 9. srpnja 2018., u postupku

WA

protiv

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: J.-C. Bonichot, predsjednik vijeća, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica Suda, M. Safjan (izvjestitelj), L. Bay Larsen i C. Toader, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: L. Carrasco Marco, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 13. lipnja 2019.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za osobu WA, F. Casas Corominas, *abogado*,

– za Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS), u početku A. R. Trillo García, L. Martínez-Sicluna Sepúlveda i P. García Perea, a zatim L. Martínez-Sicluna Sepúlveda i P. García Perea, *letrados*,

– za španjolsku vladu, L. Aguilera Ruiz, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: španjolski

– za Europsku komisiju, u početku N. Ruiz García, C. Valero i I. Galindo Martín, a zatim N. Ruiz García i C. Valero, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 10. rujna 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 157. UFEU-a i Direktive 2006/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. srpnja 2006. o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (SL 2006., L 204, str. 23.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 246. i ispravci SL 2017., L 162, str. 56. i SL 2019., L 191, str. 45.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe WA, oca dvoje djece, i Instituta Nacional de la Seguridad Social (Nacionalni institut za socijalnu sigurnost, Španjolska, u daljnjem tekstu: INSS), u vezi s odbijanjem da mu se odobri dodatak na mirovinu koji primaju žene koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 79/7/EEZ

3 U skladu s tekstom druge i treće uvodne izjave Direktive Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti (SL 1979., L 6, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 7.):

„budući da bi se načelo jednakog postupanja u pitanjima socijalne sigurnosti trebalo ponajprije provoditi u okviru zakonskih sustava koji pružaju zaštitu od rizika bolesti, invalidnosti, starosti, nesreće na radu, profesionalne bolesti i nezaposlenosti i u okviru socijalne pomoći kada je njezin cilj dopuna ili zamjena spomenutih sustava;

budući da primjena načela jednakosti u području socijalne sigurnosti ne dovodi u pitanje odredbe koje se odnose na zaštitu žena zbog majčinstva; budući da, u vezi s tim, države članice mogu usvojiti posebne odredbe za žene s ciljem otklanjanja postojećih slučajeva nejednakosti”.

4 Članak 1. te direktive glasi:

„Cilj je ove Direktive postupno provođenje, u području socijalne sigurnosti i drugim elementima socijalne zaštite predviđenima u članku 3., načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti, u daljnjem tekstu ‚načelo jednakog postupanja’.”

5 Člankom 2. navedene direktive predviđa se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na radno stanovništvo – uključujući samozaposlene osobe, radnike čija je djelatnost prekinuta zbog bolesti, nezgode ili nesvojevoljne nezaposlenosti kao i osobe koje traže zaposlenje – i na umirovljene ili invalidne radnike.”

6 Člankom 3. stavkom 1. iste direktive određuje se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na:

(a) zakonske sustave koji pružaju zaštitu od sljedećih rizika:

– bolesti;

– invalidnosti;

– starosti,

– nesreće na radu i profesionalnih bolesti;

– nezaposlenosti;

[…]”

7 Članak 4. Direktive 79/7 glasi:

„1. Načelo jednakog postupanja znači nepostojanje svake diskriminacije na temelju spola, bilo izravne ili neizravne, prije svega s obzirom na bračni ili obiteljski status, posebno u odnosu na:

– opseg sustava i uvjeta pristupa tim sustavima,

– obveze uplaćivanja doprinosa i izračun doprinosa,

– izračun davanja uključujući pripadajuća uvećanja s obzirom na bračnog druga i uzdržavanike te uvjeta koji određuju trajanje i zadržavanje prava na davanje.

2. Načelo jednakog postupanja ne dovodi u pitanje odredbe o zaštiti žena zbog majčinstva.”

8 Članak 7. te direktive glasi:

„1. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje pravo država članica da iz njezinog područja primjene isključe:

[…]

(b) pogodnosti sustava starosnih mirovina odobrenih osobama koje su odgojile djecu; stjecanje prava na davanja nakon prekida zaposlenja zbog odgoja djece;

[…]

2. Države članice redovito razmatraju područja isključena stavkom 1. kako bi utvrdile, s obzirom na društveni razvoj na određenom području, postoji li i dalje opravdanje za te iznimke.”

Direktiva 2006/54

9 Direktivom 2006/54 stavljena je izvan snage Direktiva Vijeća 76/207/EEZ od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama s obzirom na pristup zapošljavanju, stručno osposobljavanje i napredovanje te radne uvjete (SL 1976., L 39, str. 40.), kako je izmijenjena Direktivom 2002/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2002. (SL 2002., L 269, str. 15.).

10 U skladu s uvodnom izjavom 13. Direktive 2006/54:

„U svojoj presudi od 17. svibnja 1990.[, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209)] Sud je odlučio da svi oblici strukovnih mirovina predstavljaju element plaće u smislu članka 141. Ugovora [o EZ-u].”

11 Članak 1. te direktive glasi:

„Cilj je ove direktive osigurati provedbu načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada.

Ona u tu svrhu sadrži odredbe za provedbu načela jednakog postupanja s obzirom na:

[…]

(b) radne uvjete, uključujući plaću;

(c) sustave strukovnog socijalnog osiguranja.

[…]”

12 Člankom 2. stavkom 1. navedene direktive propisuje se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

(f) ‚sustavi strukovnog socijalnog osiguranja’ su sustavi koji nisu uređeni Direktivom [79/7], čija je svrha osigurati davanja radnicima određenog poduzeća ili grupe poduzeća, grane djelatnosti, zanimanja ili grupe zanimanja, bilo da se radi o zaposlenicima ili samozaposlenima, kojima se nadopunjuju ili zamjenjuju davanja na temelju općih sustava socijalnog osiguranja, bez obzira je li članstvo u tim sustavima obvezatno ili dobrovoljno.”

Španjolsko pravo

13 Članak 7. stavak 1. Leya General de la Seguridad Social (Opći zakon o socijalnoj sigurnosti), u pročišćenom tekstu potvrđenom Real Decretom Legislativo 8/2015 (Kraljevska zakonodavna uredba 8/2015) od 30. listopada 2015. (BOE br. 261 od 31. listopada 2015., str. 103291.) (u daljnjem tekstu: LGSS), glasi:

„Neovisno o svojem spolu, građanskom statusu i zanimanju, španjolski državljani koji borave u Španjolskoj i stranci koji borave ili se zakonito nalaze na španjolskom državnom području obuhvaćeni su sustavom socijalne sigurnosti u svrhu primanja doprinosnih davanja, pod uvjetom da, u dvama slučajevima, obavljaju djelatnost na državnom području i da su obuhvaćeni sljedećim točkama:

(a) radnici koji svoje usluge pružaju za račun drugoga, pod uvjetima predviđenima u članku 1. stavku 1. Estatuta de los Trabajadores [Zakon o radu] (pročišćeni tekst), u različitim granama gospodarske djelatnosti, ili radnici koji su s njima izjednačeni, bez obzira na to radi li se o privremenim, sezonskim, stalnim radnicima ili čak o ‚fijos discontinuos’, uključujući i radnike koji rade na daljinu i, u svim slučajevima, neovisno o profesionalnoj kategoriji radnika, obliku i iznosu plaće koju prima i općoj naravi njegova radnog odnosa;

(b) neovisni radnici, bez obzira na to jesu li vlasnici pojedinačnih ili obiteljskih poduzeća, koji imaju više od 18 godina i ispunjavaju sve uvjete izričito utvrđene ovim zakonom ili propisom donesenim radi njegove primjene;

(c) radnici koji su članovi radnih zadruga;

(d) studenti;

(e) javni, civilni i vojni službenici."

14 Člankom 60. stavkom 1. LGSS-a utvrđeno je:

„Ženama koje su imale biološku ili posvojenu djecu te koje na temelju bilo kojeg režima u sustavu socijalne sigurnosti ostvaruju pravo na doprinosnu starosnu mirovinu, mirovinu za nadživjele osobe ili mirovinu zbog trajne invalidnosti priznaje se dodatak na mirovinu s obzirom na njihov demografski doprinos socijalnoj sigurnosti.

Iznos spomenutog dodatka, koji u svakom pogledu ima pravnu narav doprinosne javne mirovine, jednak je rezultatu koji se dobije primjenom određenog postotka na početni iznos navedenih mirovina, ovisno o broju djece, u skladu sa sljedećom ljestvicom:

(a) u slučaju dvoje djece: 5 %.

(b) u slučaju troje djece: 10 %.

(c) u slučaju četvero ili više djece: 15 %.

Za potrebe utvrđivanja prava na dodatak te njegova iznosa uzimaju se u obzir samo djeca rođena ili posvojena prije događaja koji je prouzročio pravo na odgovarajuću mirovinu."

15 Člankom 196. stavkom 3. LGSS-a predviđa se:

„Financijsko davanje koje odgovara potpunoj trajnoj invalidnosti sastoji se od doživotne mirovine."

Glavni postupak i prethodno pitanje

16 INSS je odlukom od 25. siječnja 2017. osobi WA odobrio mirovinu zbog potpune trajne invalidnosti, u visini od 100 % osnovice za izračun (u daljnjem tekstu: odluka od 25. siječnja 2017.). Ta mirovina iznosila je 1603,43 eura mjesečno, uvećano za revalorizacije.

17 Osoba WA protiv te odluke podnijela je prethodnu žalbu u upravnom postupku, tvrdeći da, s obzirom na to da je otac dviju kćeri, na temelju članka 60. stavka 1. LGSS-a treba ostvariti pravo na dodatak na mirovinu predviđen tom odredbom (u daljnjem tekstu: dodatak na mirovinu o kojem je riječ), a koji predstavlja 5 % početnog iznosa njegove mirovine, pod istim uvjetima kao i žene koje su majke dvoje djece i koje primaju doprinosne mirovine zbog trajne invalidnosti na temelju režima u sustavu španjolske socijalne sigurnosti.

18 Odlukom od 9. lipnja 2017. INSS je odbio prethodnu žalbu u upravnom postupku osobe WA i potvrdio odluku od 25. siječnja 2017. U tom pogledu INSS je naveo da se dodatak na mirovinu o kojem je riječ odobrava isključivo ženama koje primaju doprinosnu mirovinu u okviru španjolske socijalne sigurnosti, majkama dvoje ili više djece, na temelju njihova demografskog doprinosa socijalnoj sigurnosti.

19 U međuvremenu, 23. svibnja 2017. osoba WA pred Juzgadom de lo Social nº 3 de Gerona (Radni sud br. 3 u Geroni, Španjolska) podnijela je tužbu protiv odluke od 25. siječnja 2017. zahtijevajući da joj se prizna pravo na dodatak na mirovinu o kojem je riječ.

20 Juzgado de lo Social nº 3 de Gerona (Radni sud br. 3 u Geroni) 18. svibnja 2018. obaviješten je da je osoba WA preminula 9. prosinca 2017. DC, njegova supruga, preuzela je pokojnikov zahtjev kao tužiteljica u glavnom postupku. Sud koji je uputio zahtjev navodi da stoga eventualna isplata dodatka na mirovinu o kojem je riječ obuhvaća razdoblje do dana smrti osobe WA.

21 Sud koji je uputio zahtjev ističe da se člankom 60. stavkom 1. LGSS-a dodatak na mirovinu o kojem je riječ odobrava ženama koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece, zbog njihova demografskog doprinosa socijalnoj sigurnosti, dok muškarci koji se nalaze u istovjetnoj situaciji ne ostvaruju to pravo. Taj sud izražava sumnje o usklađenosti takve odredbe s pravom Unije.

22 Naime, pojam „demografski doprinos socijalnoj sigurnosti" iz članka 60. stavka 1. LGSS-a može vrijediti i za žene i za muškarce, s obzirom na to da su reprodukcija i odgovornost za odgoj, brigu, prehranjivanje i obrazovanje djece dužnost osobe koja ima svojstvo majke ili oca. Posljedično, prekid rada zbog rođenja ili posvojenja djece ili njihova odgoja može jednako naštetiti i ženama i muškarcima, neovisno o njihovu demografskom doprinosu socijalnoj sigurnosti. U tom okviru, člankom 60. stavkom 1. LGSS-a uvodi se neopravdana razlika u postupanju u korist žena, a na štetu muškaraca koji se nalaze u istovjetnoj situaciji.

23 Međutim, reprodukcija podrazumijeva da se žene više žrtvuju, osobno i profesionalno. Naime, one se trebaju suočiti s razdobljem trudnoće i s porođajem, koji imaju očite biološke i fiziološke posljedice, kao i s nepovoljnim utjecajem koji trudnoća i porođaj imaju u fizičkom pogledu te u odnosu na rad i legitimna očekivanja promaknuća u profesionalnom okviru. Stoga se, s biološkog gledišta, odredbe članka 60. stavka 1. LGSS-a mogu opravdati jer se odnose na zaštitu žena od posljedica trudnoće i majčinstva.

24 U tim je okolnostima Juzgado de lo Social nº 3 de Gerona (Radni sud br. 3 u Geroni) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Protivi li se načelu jednakog postupanja, koje zabranjuje svaku diskriminaciju na temelju spola, priznatom člankom 157. [UFEU-a] i Direktivom [76/207], kako je izmijenjena Direktivom [2002/73] i preinačena Direktivom [2006/54/EZ], nacionalna odredba (konkretno članak 60. stavak 1. [LGSS-a]) kojom se pravo na dodatak na mirovinu zbog demografskog doprinosa socijalnoj sigurnosti priznaje ženama koje su imale biološku ili posvojenu djecu i koje u bilo kojem programu u okviru sustava socijalne sigurnosti ostvaruju pravo na doprinosne starosne mirovine, mirovine za nadživjele osobe ili mirovine zbog trajne invalidnosti, a kojom se takvo pravo ne priznaje muškarcima u istovjetnoj situaciji?"

O prethodnom pitanju

Uvodna očitovanja

25 U okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda, uspostavljenog člankom 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud mora, ako je to potrebno, preoblikovati postavljena pitanja. Naime, dužnost je Suda protumačiti sve odredbe prava Unije potrebne nacionalnim sudovima za donošenje odluke u postupcima koji se pred njima vode, čak i kad te odredbe nisu izričito navedene u pitanjima koja mu upućuju ti sudovi (presude od 26. lipnja 2008., Wiedemann i Funk, C-329/06 i C-343/06, EU:C:2008:366, t. 45. i od 8. svibnja 2019., PI, C-230/18, EU:C:2019:383, t. 42.).

26 U ovom predmetu, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio pitanje samo na tumačenje odredaba članka 157. UFEU-a i Direktive 2006/54, to ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li ih nacionalni sud u tekstu upućenog pitanja spomenuo. U tom pogledu Sud je dužan iz cjelokupnog materijala koji mu je dostavio sud koji je uputio zahtjev, osobito iz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku, izvući sve elemente prava Unije koji zahtijevaju tumačenje s obzirom na predmet glavnog postupka (vidjeti u tom smislu presude od 12. siječnja 2010., Wolf, C-229/08, EU:C:2010:3, t. 32. i od 8. svibnja 2019., PI, C-230/18, EU:C:2019:383, t. 43.).

27 U ovom je slučaju osoba WA, otac dvoje djece, na temelju članka 60. stavka 1. LGSS-a podnijela zahtjev za odobrenje dodatka na mirovinu o kojem je riječ, koji će se nadodati njezinoj doprinosnoj mirovini zbog trajne i potpune invalidnosti.

28 U tom pogledu valja podsjetiti na to da su pojmom „plaća”, u smislu članka 157. stavka 2. UFEU-a, obuhvaćene mirovine koje određuje radni odnos između radnika i poslodavca, osim onih koje proizlaze iz zakonskog sustava, koji financiranju radnici, poslodavci i moguće javna tijela, u mjeri koju ne određuje toliko takav radni odnos koliko razlozi socijalne politike. Stoga u taj pojam ne mogu biti uključeni sustavi socijalnog osiguranja ili davanja iz tih sustava, kao što su starosne mirovine, koji su izravno uređeni zakonom, o kojima se ne može pregovarati u okviru poduzetnika ili određene struke, a koji se obvezujuće primjenjuju na opće kategorije radnika (presuda od 22. studenoga 2012., Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, t. 20. i navedena sudska praksa).

29 Međutim, čini se da je doprinosna mirovina na temelju trajne invalidnosti, kao što je ona koju prima osoba WA, na temelju koje se izračunava dodatak na mirovinu o kojem je riječ, mirovina koju ne određuje toliko radni odnos između radnika i poslodavca koliko pitanja društvenog poretka, u smislu sudske prakse navedene u prethodnoj točki ove presude.

30 Usto, člankom 60. stavkom 1. LGSS-a navodi se da dodatak na mirovinu o kojem je riječ u svakom pogledu ima pravnu narav doprinosne javne mirovine.

31 Doduše, pitanja socijalne politike, državne organizacije, etike ili čak proračunska pitanja koja su imala ili su mogla imati ulogu u utvrđivanju sustava u nacionalnom zakonodavstvu ne mogu prevladati ako se mirovina odnosi samo na posebnu kategoriju radnika, ako je izravno povezana s ostvarenim radnim stažem i ako se njezin iznos izračunava na temelju posljednje plaće (presude od 28. rujna 1994., Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, t. 45. i od 22. studenoga 2012., Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, t. 23.).

32 U tom pogledu, kao što tvrdi INSS, čini se da prvi od tih triju uvjeta nije ispunjen, s obzirom na to da spis kojim Sud raspolaže ne sadržava nijednu indiciju prema kojoj se doprinosna mirovina zbog trajne invalidnosti, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, odnosi samo na posebnu kategoriju radnika.

33 Slijedom toga, takva doprinosna mirovina zbog trajne invalidnosti nije obuhvaćena pojmom „plaća” u smislu članka 157. stavaka 1. i 2. UFEU-a i Direktive 2006/54 (vidjeti u tom smislu presude od 13. veljače 1996., Gillespie i dr., C-342/93, EU:C:1996:46, t. 14.; od 22. studenoga 2012., Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, t. 25. i od 14. srpnja 2016., Ornano, C-335/15, EU:C:2016:564, t. 38.).

34 Usto, iz članka 1. drugog stavka točke (c) Direktive 2006/54, u vezi s njezinim člankom 2. stavkom 1. točkom (f), proizlazi da se ona ne primjenjuje na opće sustave koji su uređeni Direktivom 79/7.

35 Nasuprot tomu, dodatak na mirovinu o kojem je riječ obuhvaćen je potonjom direktivom, s obzirom na to da je dio zakonskog sustava zaštite od jednog od rizika nabrojenih u članku 3. stavku 1. Direktive 79/7, odnosno invalidnosti, te da je on izravno i stvarno povezan sa zaštitom od tog rizika (vidjeti u tom smislu presude od 16. prosinca 1999., Taylor, C-382/98, EU:C:1999:623, t. 14. i od 22. studenoga 2012., Elbal Moreno, C-385/11, EU:C:2012:746, t. 26.).

36 Naime, tim dodatkom na mirovinu nastoji se zaštititi žene koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i koje primaju invalidsku mirovinu, jamčeći da one mogu raspolagati potrebnim sredstvima s obzirom, među ostalim, na svoje potrebe.

37 U tim okolnostima, postavljeno pitanje valja shvatiti na način da se njime u biti želi doznati treba li Direktivu 79/7 tumačiti na način da joj se protivi nacionalni propis koji, zbog demografskog doprinosa žena socijalnoj sigurnosti, predviđa pravo na dodatak na mirovinu za one koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i koje primaju doprinosne mirovine zbog trajne invalidnosti na temelju programa u okviru nacionalnog sustava socijalne sigurnosti, dok muškarci u istovjetnoj situaciji nemaju pravo na takav dodatak na mirovinu.

Meritum

38 Na temelju članka 4. stavka 1. treće alineje Direktive 79/7, načelo jednakog postupanja znači nepostojanje svake diskriminacije na temelju spola, bilo izravne ili neizravne, prije svega s obzirom na bračni ili obiteljski status, u odnosu na izračun davanja.

39 Glavni postupak odnosi se na izračun ukupnog iznosa mirovine zbog trajne invalidnosti muškarca koji je imao dvoje djece, s obzirom na to da je on podnio zahtjev za ostvarivanje prava na dodatak na mirovinu o kojem je riječ.

40 Prema članku 60. stavku 1. LGSS-a, s obzirom na demografski doprinos žena socijalnoj sigurnosti, priznaje im se dodatak na mirovinu kada su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece te kada na temelju režima u sustavu socijalne sigurnosti ostvaruju pravo, među ostalim, na doprinosnu mirovinu zbog trajne invalidnosti. Nasuprot tomu, muškarci, kada se nalaze u istovjetnoj situaciji, ne ostvaruju pravo na taj dodatak na mirovinu.

41 Stoga se čini da se tim nacionalnim propisom nepovoljnije postupa prema muškarcima koji imaju dvoje ili više biološke ili posvojene djece. Takvo nepovoljnije postupanje koje se temelji na spolu može predstavljati izravnu diskriminaciju u smislu članka 4. stavka 1. Direktive 79/7.

42 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, diskriminacija se sastoji od primjene različitih pravila na usporedive situacije ili od primjene istog pravila na različite situacije (presude od 13. veljače 1996., Gillespie i dr., C-342/93, EU:C:1996:46, t. 16. i od 8. svibnja 2019., Praxair MRC, C-486/18, EU:C:2019:379, t. 73.).

43 Stoga valja provjeriti odnosi li se različito postupanje prema muškarcima i ženama koje je uspostavljeno nacionalnim propisom o kojem je riječ u glavnom postupku na kategorije osoba koje se nalaze u usporedivim situacijama.

44 U tom pogledu zahtjev usporedivosti situacija ne znači da se traži njihova istovjetnost, nego samo sličnost (presuda od 26. lipnja 2018., MB (Promjena spola i starosna mirovina), C-451/16, EU:C:2018:492, t. 41. i navedena sudska praksa).

45 Usporedivost situacija ne smije se ocjenjivati općenito i apstraktno, nego pojedinačno i konkretno, s obzirom na sve njihove značajke te osobito s obzirom na predmet i cilj nacionalnog propisa kojim se uspostavlja razlika o kojoj je riječ te, ovisno o slučaju, s obzirom na načela i ciljeve područja kojeg je taj nacionalni propis dio (presuda od 26. lipnja 2018., MB (Promjena spola i starosna mirovina), C-451/16, EU:C:2018:492, t. 42. i navedena sudska praksa).

46 Što se tiče cilja koji se želi postići člankom 60. stavkom 1. LGSS-a, odnosno nagrađivanja demografskog doprinosa žena socijalnoj sigurnosti, valja utvrditi da je demografski doprinos muškaraca jednako nužan kao onaj žena.

47 Stoga demografski doprinos socijalnoj sigurnosti kao jedini razlog ne može opravdati to da se muškarci i žene ne nalaze u usporedivoj situaciji s obzirom na dodjelu dodatka na mirovinu o kojem je riječ.

48 Međutim, u odgovoru na pisano pitanje koje je postavio Sud španjolska je vlada naglasila da se cilj koji se želi postići tim dodatkom na mirovinu ne sastoji samo od nagrađivanja žena koje su imale dvoje ili više djece za njihov demografski doprinos socijalnoj sigurnosti. Navedeni dodatak također je zamišljen kao mjera kojom se želi smanjiti razlika između iznosa mirovina muškaraca i mirovina žena koja proizlazi iz razlika u profesionalnim karijerama. Cilj koji se želi postići sastoji se od osiguravanja odgovarajućih mirovina ženama kojima su mogućnost uplaćivanja doprinosa i, prema tome, iznos mirovine, smanjeni ako su prekinule ili skratile svoje profesionalne karijere zbog toga što su imale dvoje ili više djece.

49 Usto, INSS u svojim pisanim očitovanjima tvrdi da je dodatak na mirovinu o kojem je riječ opravdan razlozima socijalne politike. U tu svrhu INSS dostavlja mnogobrojne statističke podatke iz kojih proizlazi da postoji razlika između iznosa mirovina muškaraca i mirovina žena kao i, s jedne strane, između iznosa mirovina žena koje nemaju djecu ili koje su imale jedno dijete i, s druge strane, mirovina žena koje su imale dvoje ili više djece.

50 U tom pogledu, kad je riječ o cilju smanjenja razlike između iznosa mirovina žena i iznosa mirovina muškaraca dodjeljivanjem dodatka na mirovinu o kojem je riječ, valja istaknuti da se članak 60. stavak 1. LGSS-a barem djelomično odnosi na zaštitu žena u njihovu svojstvu roditelja.

51 Međutim, s jedne strane, radi se o svojstvu koje mogu istodobno imati muškarci i žene i, s druge strane, kad je riječ o odgoju djece situacija oca i situacija majke mogu biti usporedive (vidjeti u tom smislu presude od 29. studenoga 2001., Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, t. 56. i od 26. ožujka 2009., Komisija/Grčka, C-559/07, neobjavljenu, EU:C:2009:198, t. 69.).

52 Konkretno, činjenica da profesionalne nepogodnosti više utječu na žene zbog skrbi o djeci zato što one općenito preuzimaju tu zadaću ne može isključiti mogućnost usporedbe njihove situacije sa situacijom muškarca koji se skrbi o svojoj djeci i koji se zbog istog razloga tijekom svoje karijere možda suočio s istim nepogodnostima (vidjeti u tom smislu presudu od 29. studenoga 2001., Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, t. 56.).

53 U tim okolnostima, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 66. svojeg mišljenja, postojanje statističkih podataka o strukturnim razlikama između iznosa mirovina žena i mirovina muškaraca ne znači da, u pogledu dodatka na mirovinu o kojem je riječ, ne postoje slučajevi u kojima su žene i muškarci u usporedivoj situaciji kao roditelji.

54 Prema sudskoj praksi Suda, odstupanje od zabrane svake izravne diskriminacije na temelju spola, predviđene člankom 4. stavkom 1. Direktive 79/7, moguće je samo u slučajevima koji su taksativno navedeni odredbama te direktive (vidjeti u tom smislu presude od 3. rujna 2014., X, C-318/13, EU:C:2014:2133, t. 34. i 35. i od 26. lipnja 2018., MB (Promjena spola i starosna mirovina), C-451/16, EU:C:2018:492, t. 50.).

55 Kad je riječ o tim razlozima odstupanja, valja istaknuti, kao prvo, da na temelju članka 4. stavka 2. Direktive 79/7 načelo jednakog postupanja ne dovodi u pitanje odredbe o zaštiti žena zbog majčinstva.

56 S tim u vezi, iz sudske prakse Suda proizlazi da, time što je ostavio državama članicama pravo da zadrže ili uvedu odredbe koje imaju za svrhu osigurati tu zaštitu, članak 4. stavak 2. Direktive 79/7 priznaje opravdanost, s obzirom na načelo jednakog postupanja prema spolovima, zaštite biološkog stanja žene tijekom i nakon trudnoće, s jedne strane, odnosno zaštite posebnog odnosa između žene i djeteta u razdoblju nakon poroda, s druge strane (vidjeti u tom smislu, kad je riječ o Direktivi 76/207, presude od 12. srpnja 1984., Hofmann, 184/83, EU:C:1984:273, t. 25. i od 19. rujna 2013., Betriu Montull, C-5/12, EU:C:2013:571, t. 62.).

57 Međutim, u ovom slučaju članak 60. stavak 1. LGSS-a ne sadržava nijedan element kojim se uspostavlja veza između odobrenja dodatka na mirovinu o kojem je riječ i uzimanja rodiljnog dopusta ili nepogodnosti koje će imati žena u svojoj karijeri zbog prekida rada tijekom razdoblja nakon poroda.

58 Konkretno, navedeni dodatak priznaje se ženama koje su posvojile djecu, što upućuje na to da nacionalni zakonodavac nije namjeravao ograničiti primjenu članka 60. stavka 1. LGSS-a na zaštitu biološkog stanja žena koje su rodile.

59 Usto, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 54. svojeg mišljenja, tom se odredbom ne zahtijeva da žene stvarno prestanu raditi kada rode djecu, tako da uvjet koji se odnosi na uzimanje rodiljnog dopusta nedostaje. To je osobito slučaj kada je žena rodila prije ulaska na tržište rada.

60 Stoga valja utvrditi da dodatak na mirovinu poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku nije obuhvaćen područjem primjene odstupanja od zabrane diskriminacije iz članka 4. stavka 2. Direktive 79/7.

61 Kao drugo, u skladu s člankom 7. stavkom 1. točkom (b) te direktive, ona ne dovodi u pitanje pravo država članica da iz njezina područja primjene isključe pogodnosti sustava starosnih mirovina odobrenih osobama koje su odgojile djecu kao i stjecanje prava na davanja nakon prekida zaposlenja zbog odgoja djece.

62 U tom pogledu valja istaknuti da se člankom 60. stavkom 1. LGSS-a u svakom slučaju priznavanje dodatka na mirovinu o kojem je riječ ne uvjetuje odgojem djece ili postojanjem razdoblja prekida zaposlenja zbog odgoja djece, nego samo time da su korisnice imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i time da primaju doprinosnu starosnu mirovinu, mirovinu za nadživjele osobe ili mirovinu zbog trajne invalidnosti na temelju režima u sustavu socijalne sigurnosti.

63 Stoga članak 7. stavak 1. točka (b) Direktive 79/7 nije primjenjiv na davanje kao što je dodatak na mirovinu o kojem je riječ.

64 Konačno, valja dodati da, na temelju članka 157. stavka 4. UFEU-a, radi osiguranja u praksi potpune jednakosti između muškaraca i žena u radnom okruženju, načelo jednakog postupanja ne sprečava nijednu državu članicu da provodi ili donese mjere koje osiguravaju posebne prednosti kako bi se nedovoljno zastupljenom spolu olakšalo bavljenje stručnom djelatnošću ili spriječio odnosno nadoknadio nepovoljan položaj u njihovoj profesionalnoj karijeri.

65 Međutim, ta se odredba ne može primijeniti na nacionalni propis poput članka 60. stavka 1. LGSS-a, s obzirom na to da je dodatak na mirovinu o kojem je riječ ograničen na odobravanje ženama dodatka u trenutku dodjele mirovine, među ostalim, u slučaju trajne invalidnosti, bez rješavanja problema s kojima se mogu suočiti tijekom svoje profesionalne karijere, i jer nije vidljivo da je taj dodatak takve naravi da nadomjesti nepogodnosti kojima bi žene bile izložene, pomažući im u toj karijeri, i da na taj način stvarno osigurava potpunu jednakost između muškaraca i žena u profesionalnom životu (vidjeti u tom smislu presude od 29. studenoga 2001., Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, t. 65. i od 17. srpnja 2014., Leone, C-173/13, EU:C:2014:2090, t. 101.).

66 Stoga valja utvrditi da nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku predstavlja izravnu diskriminaciju na temelju spola i da je stoga zabranjen Direktivom 79/7.

67 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da Direktivu 79/7 treba tumačiti na način da joj se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se predviđa pravo na dodatak na mirovinu za žene koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i koje primaju doprinosne mirovine zbog trajne invalidnosti na temelju programa u okviru nacionalnog sustava socijalne sigurnosti, dok muškarci u istovjetnoj situaciji nemaju pravo na takav dodatak na mirovinu.

Troškovi

68 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Direktivu Vijeća 79/7/EEZ od 19. prosinca 1978. o postupnoj provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima socijalne sigurnosti treba tumačiti na način da joj se protivi nacionalni propis poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku, kojim se predviđa pravo na dodatak na mirovinu za žene koje su imale dvoje ili više biološke ili posvojene djece i koje primaju doprinosne mirovine zbog trajne invalidnosti na temelju programa u okviru nacionalnog sustava socijalne sigurnosti, dok muškarci u istovjetnoj situaciji nemaju pravo na takav dodatak na mirovinu.

Potpisi